

Lastensuojelun käsikirjan määrittelyä oppilashuollosta

www.sosiaaliportti.fi

Oppilashuollon tavoitteet ja keskeiset periaatteet määritellään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Ydinkysymyksiltään ne ovat yhtenevät esiopetuksessa, perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa. Ne muodostavat yhdessä varhaiskasvatuksen ja aamu- ja iltpäivätoiminnan kanssa jatkumon lasten ja nuorten oppimisen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukemisessa.

Oppilashuoltotyö kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville aikuisille sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Jokainen työntekijä toteuttaa oppilashuoltoa osana omaa perustyötään ja eri työntekijöillä on siinä erilaisia tehtäviä. Oppilashuollon toteutuksessa on ensisijaista kodin ja koulun yhteistyö. Oppilashuollollisten tukitoimien suunnittelussa korostetaan lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa kuulemisen tärkeyttä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus sekä tietojensaantia ja salassapitoa koskevat säädökset. Oppilashuoltotyötä voidaan koordinoida ja kehittää moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä.

Moniammatillinen asiantuntijuus (pedagoginen, psykologinen, sosiaalityön, terveydenhuollon) toteutuu oppilashuoltoryhmässä parhaiten, kun ryhmän jäsenillä on näkemys yhteisistä tavoitteista ja toiminta suuntautuu tekemiseen. Tämä edellyttää jatkuvaa, avointa, toisia kuuntelevaa ja kunnioittavaa vuorovaikutusta. Ryhmän toiminnassa korostuu yhteistyö tiukkaa työnjakoa enemmän. On tärkeää kuulla moniäänisesti eri ammattialojen näkökulmia ja moniammatillista osaamista ennen kuin päätetään toimenpiteistä.

Koulukuraattorin alueellinen yhteistyö (esim.)

Koulukuraattorit toimivat aktiivisesti yhteistyössä muiden lasten ja nuorten kanssa työskentelevien työntekijöiden kanssa joko yksittäisen oppilaan ja perheen asioissa tai yleisemmin alueellisia ilmiöitä arvioiden. Alueellisen yhteistyön tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, kehittää alueen palveluja sekä ehkäistä sosiaalisten ongelmien syntymistä.

Lastensuojelun käsikirjan määrittelyä ehkäisevästä lastensuojelusta

www.sosiaaliportti.fi

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan kunnan palveluissa kuten äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoidossa, opetuksessa ja nuorisotyössä annettava erityinen tuki silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana.

Ehkäisevä lastensuojelu tarkoittaa uudessa lastensuojelulaissa suunnitelmallista ja tavoitteellista lastensuojelun toimintamuotona. Ehkäisevää työtä on tehty aikaisemminkin, mutta uuden lain myötä sen asema vahvistuu ja systematisoituu. Uudessa laissa halutaan tietoisesti ohjeistaa kaikki yhteiskuntatoimijat kansalaisista ylimpiin hallintoelimiin panostamaan ennalta ehkäisyyn lapsiväestön kaikkinaisen hyvinvoinnin ylläpidossa, turvaamisessa ja kehittämisessä.

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarvetta voidaan vähentää havaitsemalla varhain lasten ja nuorten huolenpitoon ja kasvatukseen liittyvät ongelmatilanteet sekä tarjoamalla jo peruspalveluissa perheille varhaista tukea niistä selviytymiseksi.

Lastensuojelulaki sisältää myös säännökset siitä, miten lasten, nuorten ja perheiden tarvitsema kasvatuksellinen tuki sekä koulunkäyntiin liittyvä tuki tulee järjestää. Lisäksi edellytetään, että lapsen tuen ja suojelun tarve otetaan huomioon aikuisille suunnatuissa palveluissa.

Lastensuojelulaki edellyttää laaja-alaista ja suunnitelmallista lasten ja perheiden ongelmia ehkäisevää toimintaa lastensuojelun ohella sosiaalitoimen muilla toimintasektoreilla (muun muassa päivähoidossa ja päihdehuollossa) sekä kunnan muilla toimialoilla, esimerkiksi terveydenhuollossa ja opetustoimessa.

Kunnan hallinnonalat ylittävän poikkihallinnollisen yhteistyön ja ehkäisevän työn tarkoituksena on havaita lasten, nuorten ja perheiden ongelmat nykyistä varhaisemmin ja myös varhaisemmalla tuella ehkäistä yksilökohtaisen lastensuojelun tarvetta.

Ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan

- lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä
- lasten, nuorten ja heidän vanhempiansa tai huoltajiensa ongelmien ennalta ehkäisyä
- näiden ongelmien vakavoitumisen ja syvenemisen estämistä.

Ehkäisevän ja korjaavan lastensuojelun toimien välinen raja ei voi olla jyrkkä ja joustamaton, sillä lasten ja nuorten tilanteet ovat aina yksilöllisiä ja muuttuvia.

Ehkäisevää työtä toteuttavat monet eri tahot, sitä tehdään lastenneuvoloissa, päivähoidossa, koulussa, perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa ja monenlaisen harrastustoiminnan piirissä. Ehkäisevän työn muotoja kehitetään kunnallisissa palveluissa sekä järjestöissä alueellisella, seudullisella ja valtakunnallisella tasolla. Ehkäisevää työtä toteutetaan moniammatillisesti eri sektoreiden yhteistyönä.

Lapsiväestön kasvuoloihin vaikuttaminen

Lapsen kasvuolojen edistäminen tarkoittaa vanhempien tukemista, ympäristön lapsiystävällisyyttä sekä palveluiden riittävyyden, saatavuuden ja laadun varmistamista.

Vastuu ehkäisevästä työstä kuuluu eri hallinnonalojen vastuulle; sosiaali- ja terveyden huollossa, opetustoimessa, ja nuorisotoimessa. Ehkäisevää työtä tehdään kunnan, yksityisten ja järjestöjen lapsiperheiden palveluissa.

Lastensuojelun ehkäisevä työn velvoite koskee kaikkia niitä toimipisteitä, joissa luontevasti muutoinkin tavataan lapsia ja lapsiperheitä, jolloin ne voivat tukea vanhempia ja huoltajia lapsen kasvatuksessa. Lastensuojelulain ennalta ehkäisevä toimintaperiaate edellyttää kaikilta lapsiperheiden palveluiden parissa työskenteleviltä tietoista ja vastuullista havainnointia ja huolenpitoa lapsen hyvinvoinnista

Ehkäisevän työn tehtävät ovat osa lapsiperheiden perus- ja erityispalveluiden perustehtäviä, erottamaton osa normaaleja palveluita. Niissä tuetaan lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia vanhempien huolenpidon ja kasvatuksen rinnalla.

Normaalit palvelut eivät aina riitä edistämään lapsen kasvua ja kehitystä, vaan lapsi voi tarvita erityisiä tukitoimia normaalipalveluissa. Lastensuojelun ehkäisevässä työssä erityisiä tukitoimia kohdennetaan riskialttiissa olosuhteissa eläville lapsille sosiaali-, terveys- ja opetustoimessa.

Tärkeää on myös huomioida lapsen hyvinvointi ja etu, kun järjestetään lapsen vanhemmille hoitoa esim. mielenterveyspalveluissa tai päihdehuollossa. Yleisemmin lasten ja nuorten vaikeudet lastensuojelussa liittyvät vanhempien päihteiden liikakäyttöön, mielenterveydellisiin vaikeuksiin ja niitä johtuviin lapsen hoidon laiminlyönteihin. Ehkäisevää työtä tehdään moniammatillisesti ja ylisektorisesti eri hallintokuntien välillä.

Laki edellyttää että kunnassa suunnitellaan ja toteutetaan laaja-alaista ja suunnitelmallista lasten ja perheiden ongelmia ehkäisevää toimintaa. Tätä tehdään lastensuojelun ohella sosiaalitoimen muilla toimintasektoreilla (muun muassa päivähoidossa ja päihdehuollossa) sekä kunnan muilla toimialoilla (esimerkiksi terveydenhuollossa ja opetustoimessa).

Kunnan hallinnonalat ylittävän ehkäisevän työn tarkoituksena on havaita lasten ja perheiden ongelmat nykyistä varhaisemmin ja myös varhaisemmalla tuella ehkäistä yksilökohtaisen lastensuojelun tarvetta.

Ehkäisevä työ ja lasten ja nuorten kasvuolot ja palvelut

Moniammatillinen ja rajoja ylittävä yhteistyö eri hallinnonalojen ja sektorien välillä on välttämätöntä, jotta ennalta ehkäisevä lastensuojelutyö palvelisi parhaiten lasten etua. Tälle yhteistyölle tulee olla rakenteita ja vakiintuneita toimintatapoja.